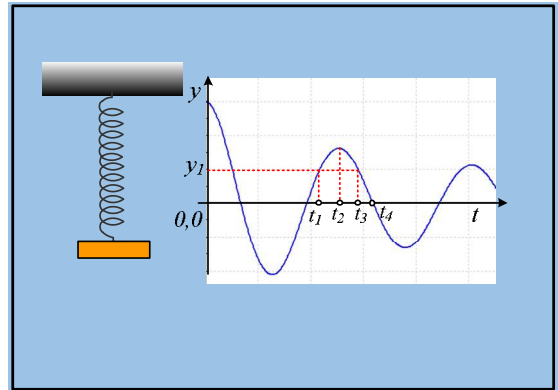

Η ενέργεια και άλλα τινά σε μια φθίνουσα ταλάντωση

Μια πλάκα μάζας m εκτελεί φθίνουσα ταλάντωση, με την επίδραση δύναμης απόσβεσης της μορφής $F=-bv$, στο άκρο ενός κατακόρυφου ιδανικού ελατηρίου, σταθεράς k . Στο διάγραμμα δίνεται η απομάκρυνσή της σε συνάρτηση με το χρόνο, όπου έχουμε πάρει θετική την προς τα πάνω κατεύθυνση. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες δίνοντας και σύντομες δικαιολογήσεις.

i) Τη στιγμή t_2 που αντιστοιχεί σε μέγιστη (τοπικά) απομάκρυνση:

α) η ενέργεια ταλάντωσης εμφανίζεται μόνο ως δυναμική.

β) Η επιτάχυνση έχει φορά προς τη θέση ισορροπίας και μέτρο ανεξάρτητο της σταθεράς απόσβεσης b .

ii) Η κινητική ενέργεια του σώματος τη στιγμή t_4 είναι ίση με τη δυναμική ενέργεια τη στιγμή t_2 .

iii) Η επιτάχυνση της πλάκας τη στιγμή t_4 είναι μηδενική.

iv) Τις χρονικές στιγμές t_1 και t_3 :

α) Η πλάκα έχει ταχύτητες, με ίσα μέτρα.

β) Η πλάκα έχει επιταχύνσεις ίσων μέτρων.

Απάντηση:

i) Τη χρονική στιγμή t_2 η πλάκα βρίσκεται σε ακραία θέση (θέση πλάτους) με αποτέλεσμα να έχει μηδενική ταχύτητα.

α) Αφού η πλάκα δεν έχει ταχύτητα η ενέργεια εμφανίζεται μόνο ως δυναμική $U = \frac{1}{2} kA_1^2$. Σωστή η πρόταση.

β) Αλλά αφού $v=0$ και η δύναμη απόσβεσης ($F=-bv$) είναι μηδενική, οπότε η μόνη δύναμη που ασκείται στην πλάκα είναι η δύναμη επαναφοράς $F_{επ}=-Dy=-ky$ η οποία προσδίδει επιτάχυνση, με φορά προς τη θέση $y=0$ και μέτρου:

$$a_2 = \frac{F_{επ}}{m} = \frac{kA_1}{m}$$

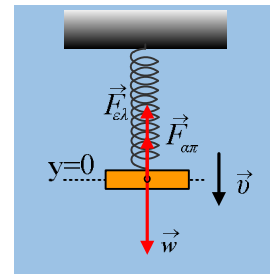
Επίσης σωστή πρόταση.

ii) Τη χρονική στιγμή t_4 η ενέργεια ταλάντωσης εμφανίζεται με τη μορφή της κινητικής ενέργειας ($U=0$).

Όμως από τη στιγμή t_2 που το σώμα βρίσκεται σε θέση πλάτους, μέχρι να φτάσει στη θέση ισορροπίας ($y=0$) ασκείται πάνω του δύναμη απόσβεσης, η οποία αφαιρεί ενέργεια, μετατρέποντάς την σε θερμική, με αποτέλεσμα η ενέργεια ταλάντωσης να μειώνεται. Η πρόταση είναι λανθασμένη.

iii) Η πρόταση είναι λανθασμένη. Στη θέση ($y=0$), την αρχική, (αλλά και τελική...) θέση ισορροπίας, γύρω

από την οποία ταλαντώνεται η πλάκα, ασκούνται στο σώμα οι δυνάμεις που έχουν σημειωθεί στο σχήμα, όπου $F_{ελ}=mg$ (θέση ισορροπίας).
Αλλά τότε ασκείται στην πλάκα δύναμη απόσβεσης $F_{απ}=-b \cdot v$ η οποία την επιβραδύνει.

iv) Τις χρονικές στιγμές t_1 και t_3 η ενέργεια ταλάντωσης παίρνει τιμές:

$$E_1 = U_1 + K_1 = \frac{1}{2}ky_1^2 + \frac{1}{2}mv_1^2$$

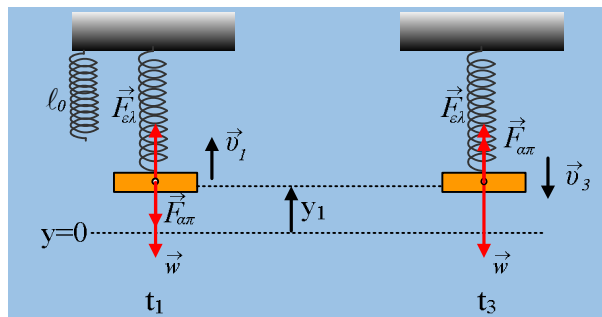
$$E_3 = U_3 + K_3 = \frac{1}{2}ky_1^2 + \frac{1}{2}mv_3^2$$

α) Λόγω της δύναμης απόσβεσης, το έργο της οποίας είναι πάντα αρνητικό (έχει κατεύθυνση αντίθετη της ταχύτητας) η μηχανική ενέργεια της πλάκας μειώνεται, συνεπώς $E_3 < E_1$. Τότε:

$$\frac{1}{2}ky_1^2 + \frac{1}{2}mv_3^2 < \frac{1}{2}ky_1^2 + \frac{1}{2}mv_1^2 \rightarrow \frac{1}{2}mv_3^2 < \frac{1}{2}mv_1^2 \rightarrow |v_3| < |v_1|$$

Η πρόταση είναι λανθασμένη.

β) Και η πρόταση αυτή είναι λανθασμένη. Στο σχήμα έχουν σημειωθεί οι δυνάμεις που ασκούνται στην πλάκα στις χρονικές στιγμές t_1 και t_3 .

Για τα μέτρα των επιταχύνσεων, οι οποίες έχουν φορά προς τα κάτω (προς τη θέση ισορροπίας), θα έχουμε:

Τη στιγμή t_1 : $\Sigma F = m \cdot a_1 \rightarrow mg - k \cdot \Delta \ell + b v_1 = m \cdot a_1$

Τη στιγμή t_3 : $\Sigma F = m \cdot a_3 \rightarrow mg - k \cdot \Delta \ell - b v_3 = m \cdot a_3$.

Από τις παραπάνω σχέσεις προκύπτει ότι $a_3 < a_1$.

dmargaris@gmail.com